

Päiväys
23.2.2023

Diaarinumerot
01210/19/5206
01211/19/5206
01212/19/5206
01213/19/5206
01214/19/5206

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös vesilain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

23.2.2023

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **2.3.2023**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 23.2.2023 nro 23/0008/1, valitus vesitalousasiassa, Kaartjärven keskivedenkorkeuden nostaminen, Loppi.

Luvan hakija

Vojakkalan osakaskunta

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **23.2.2023 – 3.4.2023**

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallinto-oikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **3.4.2023**.

Vaasan hallinto-oikeus**Päätös**

Antopäivä
23.02.2023

Päätösnumero
23/0008/1

Diaarinumero
01210/19/5206
01211/19/5206
01212/19/5206
01213/19/5206
01214/19/5206

Asia

Valitukset vesitalousasiassa

Muutoksenhakijat

1. [REDACTED]

2. [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED], yhdessä

3. [REDACTED], yhdessä

4. Torhon-, Lairon-, Paloniityn- ym. järvien järjestely-yhtiö

5. Lopen kalatalousalue

Luvan hakija

Vojakkalan osakaskunta

Päätös, johon on haettu muutosta

Etelä-Suomen aluehallintovirasto 6.9.2019 nro 349/2019

Aluehallintovirasto on myöntänyt Vojakkalan osakaskunnalle luvan Kaartjärven keskivedenkorkeuden nostamiseen 0,18 m:llä rakentamalla pohjapato Kaartjärven lasku-uomaan Kaartjokeen hakemuksen mukaisesti Lopen kunnassa.

Vesilain (587/2011) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu Kaartjärven keskivedenkorkeuden mukainen vesialueen raja maata vastaan, joka ennen hankkeen toteuttamista on arviolta korkeudella $N_{60} + 113,92$ m, tulee hankkeen toteuttamisen ja pohjapadon rakentamisen jälkeen olemaan korkeudella $N_{60} + 114,10$ m.

Aluehallintovirasto on myöntänyt pysyvän käyttöoikeuden keskivedenkorkeuden nousun seurauksena vesialueeksi muuttuviin alueisiin kiinteistöstä [REDACTED] (1 060 m²) ja kiinteistöstä [REDACTED] (460 m²).

Aluehallintovirasto on määrännyt Vojakkalan osakaskunnan korvaamaan veden alle jäävästä maa-alueesta lupamääräyksestä 12 ilmenevän korvauksen. Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu muuta vesilain mukaan korvattavaa edunmenetystä.

Luvan saajan on noudatettava vesilain säännöksiä ja seuraavia lupamääräyksiä.

Lupamääräykset

Pohjapato

1. Pohjapato on rakennettava 31.10.2017 päivättyjen padon sijaintia osoittavan piirustuksen (mittakaava 1:500) sekä padon pituus- ja poikkileikkauspiirustusten (mittakaavat 1:50 / 1:50) mukaisesti. Pohjapadon keskellä on yhden metrin levyinen alivirtaama-aukko korkeudella $N_{60} + 113,85$ m. Pohjapato on muotoiltava niin, että kalat ja ravut pääsevät ylittämään sen.

2. Pohjapatoon voidaan tehdä vähäisiä muutoksia, jos ne ovat tarpeen hake-
mussuunnitelman mukaisten vedenkorkeuksien ja virtaamien toteutumiseksi. Pohjapadon vähäiset muutokset eivät saa aiheuttaa kenellekään vahinkoa tai haittaa, ja niistä on sovittava etukäteen Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualueen kanssa.

3. Luvan saajan on asennettava vedenkorkeusasteikko paikkaan, josta se on helposti kaikkien luettavissa.

Töiden suorittaminen

4. Rakennustyöt on tehtävä vähän veden aikaan siten, että vesialueelle ja sen käytölle, ranta-alueille sekä vesiluonnolle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja häiriötä. Työt on lisäksi tehtävä niin, että eroosioherkkää maaperää häiritään mahdollisimman vähän. Vettä ei saa tarpeettomasti samentaa.

5. Kaartjoen veden virtausta ei saa sulkea töiden aikana, vaan vettä on juoksettava työalueen ohi vähintään alivirtaaman suuruinen vesimäärä.

6. Luvan saajan on selvitettävä työalueella mahdollisesti olevat johdot ja kaapelit. Työt on toteutettava niitä vaurioittamatta.

7. Luvan saajalla on oikeus tehdä tarvittavat väliaikaiset rakenteet, työpadot ja työmaatiet, jotka on purettava töiden päättyttyä.

8. Luvan saajan on tarvittaessa haettava liittymälupa asianomaiselta elinkeino-,

liikenne- ja ympäristökeskukselta pohjapadon rakentamisen aikaiselle tilapäiselle liittymälle.

9. Töiden valmistuttua rakennuspaikat on saatettava asianmukaiseen ja maisemallisesti hyväksyttävään kuntoon.

Kunnossapito

10. Luvan saajan on huolehdittava pohjapadon ja vedenkorkeusasteikon kunnossapidosta asianmukaisesti.

Toimenpiteet menetysten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi

11. Luvan saajan on estettävä pohjapadon rakennustöiden takia liikkeelle lähtevän eroosioherkän maa-aineksen kulkeutuminen alavirtaan toimenpiteillä kuten esimerkiksi suojaverholla tai vastaavalla.

Korvaukset

12. Luvan saajan on, mikäli toisin ei sovita, maksettava asianomaiselle edunmenettäjälle veden alle jäävästä maa-alueesta seuraava kertakaikkinen korvaus, joka sisältää vesilain (587/2011) 13 luvun 11 §:n mukaisen puolitoistakertaisuuden:

Kiinteistön nimi	Kiinteistötunnus	Ilmoitettu omistaja	Korvaus (euroa)
			1 860

Korvaus on maksettava ennen hankkeen toteuttamiseen ryhtymistä mutta kuitenkin viimeistään vuoden kuluessa siitä lukien, kun tämä päätös on tullut lainvoimaiseksi. Korvaukselle on korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti maksettava vuotuista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien. Viivästyskoron määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain 12 §:n mukainen viitekorko lisättynä seitsemällä prosenttiyksiköllä.

13. Töiden suorittamisesta aiheutuva, välittömästi ilmenevä edunmenetys on viivytyksettä korvattava vahinkoa kärsineelle.

Jos hankkeesta aiheutuu edunmenetys, jota lupaa myönnettäessä ei ole ennakoitu ja josta luvan saaja on vesilain säännösten mukaisesti vastuussa, eikä asiasta sovita, voidaan edunmenetyksestä vaatia tämän ratkaisun estämättä korvausta hakemuksella aluehallintovirastossa.

Tarkkailu

14. Luvan saajan on tarkkailtava padon rakentamisen vaikutuksia Kaartjoen vedenlaatuun vesinäyttein ennen töiden alkua, kerran töiden aikana ja ainakin kerran töiden jälkeen sekä keskivirtaaman että keskivirtaaman aikana. Näytteistä tutkitaan sameus, kiintoaine, sähkönjohtavuus, kokonaisfosfori ja kokonaistyyppi. Tulokset raportoidaan Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle sekä Lopen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Edellä mainittu vastuualue voi tarvittaessa

muuttaa tarkkailusuunnitelmaa.

15. Luvan saajan on seurattava Kaartjärven vedenkorkeuksia automaattisella vedenkorkeusasemalla. Vedenkorkeutta on seurattava vähintään viisi vuotta työn valmistumisesta.

16. Luvan saajan on seurattava pohjapadon vaikutuksia Kaartjärven lähtövirtaamiin vähintään viisi vuotta siten, että voidaan todentaa mallinnuksessa arvioidujen virtaamien oikeellisuus. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue voi tarvittaessa muuttaa tarkkailua.

Mikäli virtaamat poikkeavat haitallisesti siitä, mitä mallinnuksessa on arvioitu, tulee tilanne korjata edellä mainitun vastuualueen hyväksymällä tavalla otta-
malla huomioon lupamääräys 2.

Töiden aloittaminen ja toteuttaminen

17. Hankkeen toteuttamiseen on ryhdyttävä kolmen vuoden kuluessa ja hanke on toteutettava olennaisilta osin kahdeksan vuoden kuluessa siitä lukien, kun tämä päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muuten lupa ja perustetut käyttöoikeudet raukeavat.

Ilmoitukset

18. Töiden aloittamisesta on etukäteen ilmoitettava kirjallisesti Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelle, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle, Lopen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä tarkoituksenmukaisella tavalla asianomaisille maa- ja vesialueiden omistajille.

19. Hankkeen valmistumisesta on 60 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti aluehallintovirastolle, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelle, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle sekä Lopen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Valmistumisilmoitukseen on liitettävä valokuvin varustettu raportti rakentamisesta ja padon sijaintikartta koordinaattitietoineen. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelle on lisäksi toimitettava valokuvin varustettu raportti siltapaikan rakenteiden palauttamisesta ennalleen.

Aluehallintovirasto on perustellut päätöstään seuraavasti:

Hankkeen toteuttaminen on tarpeen Kaartjärven keskivedenkorkeuden ja alimpien vedenkorkeuksien nostamiseksi sekä järven virkistyskäyttöarvon parantamiseksi. Hankkeella kompensoidaan vuosikymmenten saatossa tapahtunutta Kaartjärven vedenkorkeuksien laskua. Kaartjärven keskivedenkorkeus nousee

0,18 m, keskialivedenkorkeus 0,25 m ja alivedenkorkeus 0,30 m. Kaartjärven vedenkorkeuksien nosto hidastaa umpeenkasvua ja edistää vesistön hyvän ekologisen tilan säilymistä. Hanke toteuttaa Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuosiksi 2016–2021 ja Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelman vuosille 2016–2021 tavoitteita.

Kuulemisen jälkeen luvan saaja on toimittanut täydennyksenä asiantuntijan laatiman yksityiskohtaisemman selvityksen siitä, miten pohjapadon rakentamisen jälkeisiin Kaartjärven arvioituihin lähtövirtaamiin on päädytty. Selvityksen mukaan keskimääräinen tulvavirtaama kasvaa noin 140 l/s ja ylin tulvavirtaama noin 90 l/s, kun taas keskimääräinen alivirtaama pienenee noin 45 l/s ja alin virtaama noin 8 l/s.

Nykytilassa Kaartjärven alivirtaama on pienimmillään noin 80 l/s. Mallinnuksen mukaan Kaartjärven alivirtaama on hankkeen toteuttamisen jälkeen pienimmillään noin 70 l/s. Luvan saaja on määrätty seuraamaan Kaartjärven lähtövirtaamia (lupamääräys 16). Pohjapatoa on muutettava, mikäli keskiali- ja alivirtaamat pienenevät suunniteltua enemmän vaarantaen Kaartjoen luontoarvot tai joen vedenkäytön (lupamääräykset 2 ja 16).

Luvan saaja on lisäksi määrätty seuraamaan padon rakentamisen ja virtaamien muutosten yhteisvaikutusta vesinäyttein eri virtaamatilanteissa (lupamääräys 14).

Luvan saajan täydennyksenä toimittamassa selvityksessä on myös vertailtu suunniteltua tasaista alivirtaama-aukkoa ja V-muotoista alivirtaama-aukkoa. Kaartjärven tapauksessa V-muotoisella alivirtaama-aukolla ei saavuteta lisähyötyä, vaan sillä alivirtaamat pienentyisivät edelleen noin 4–6 l/s.

Muutamassa kuulemispalautteessa on esitetty Kaartjoen alivirtaamien turvaamista patokynnyksen läpivietävällä putkella. Aluehallintovirasto on pitänyt suunniteltua alivirtaama-aukkoa parempana ratkaisuna sekä alivirtaamien että kalojen ja rapujen kulun turvaamiseksi. Putki voi painua epätasaisesti tai muuten tukkeutua.

Pohjapadon rakentaminen aiheuttaa työnaikaista veden samentumista, josta aiheutuvia haittoja vähennetään lupamääräyksen 11 mukaisilla toimenpiteillä.

Pohjapadon alle jäävän maa- ja vesialueen luvan saaja on suostumuksilla saanut käyttöönsä. Käyttöoikeutta alueeseen ei näin ollen tarvitse myöntää.

Salon ja Räyskälän järjestäytyneiden osakaskuntien kirjallisten suostumuksien vuoksi aluehallintoviraston päätöksellä ei ole tarpeen perustaa pysyvää käyttöoikeutta veden alle jäävään maa-alueeseen mainittujen osakaskuntien yhteisiin vesialueisiin kuuluvan vesijätön osalta. Sen sijaan kiinteistöjen [REDACTED] ja [REDACTED], joiden omistajat eivät ole antaneet hankkeelle kirjallista suostumustaan, osalta on perustettu aluehallintoviraston päätöksellä luvan saajalle pysyvä käyttöoikeus veden alle jäävään maa-alueeseen.

Maa-aluetta muuttuu vesialueeksi yhteensä noin 245 000 m². Vesijättöä lunastaneista rantakiinteistöistä, joiden omistajat eivät ole antaneet suostumustaan hankkeelle, kahdelle aiheutuu edunmenetystä veden alle jäävästä maa-alueesta.

Korvausvaatimuksensa takia kiinteistön [REDACTED] omistajaa on päätöksessä käsitelty kuin hankkeeseen suostumatonta. Hyöty-haitta-arvion mukaisesti kiinteistön [REDACTED] omistajan hankkeesta saama hyöty ylittää hankkeesta aiheutuvan edunmenetyksen, joten korvausta edunmenetyksestä ei määrätä. Kiinteistön [REDACTED] omistajalle aiheutuu hankkeesta hyötyä 3 000 euroa ja edunmenetystä 4 240 euroa. Näin ollen kiinteistön omistajalle on määrätty korvattavaksi hankkeesta aiheutuva edunmenetys (1 240 euroa) veden alle jäävästä maa-alueesta vesilain (587/2011) 13 luvun 11 §:n mukaisesti puolitoistakertaisena (1 860 euroa).

Vettymishaittaa aiheutuu kahdelle rantakiinteistölle, mutta niin pieninä korvaussummina (0,53 € ja 5,23 €), että niitä ei ole määrätty maksettaviksi.

Hankkeen toteuttaminen ei merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkostoon kuuluvan Maakylän-Räyskälän (FI0327003) alueen luonnonarvoja.

Asiantuntijan raportissa on todettu muun muassa, että Kaartjoen vähäiset virtaamamuutokset eivät vaikuta haitallisesti vuollejokisimpukkaan tai taimeneen ja että virtavesiluonnolle ei arvioida aiheutuvan haitallisia vaikutuksia. Aluehallintovirasto on katsonut, että lupamääräysten mukaisesti toteutettuna hanke ei hävitä eikä heikennä vuollejokisimpukan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja eikä aiheuta merkittävää haittaa Kaartjoen taimenkannalle tai muulle virtavesiluonnolle. Näin ollen luvan saajaa ei ole vaadittu tarkkailemaan vaikutuksia virtavesiluonnolle.

Lopen Kaartjärven ja -joen pesimälinnustoselvityksessä on mainittu, että Kaartjoen maantiesillan alapuolella, noin 230 m:n etäisyydellä tiestä, on joen kivillä havaittu saukon ulosteita. Saukolla on laaja elinpiiri, joka voi sisältää 20–40 km vesistöreittejä. Talviravinnon niukkuus voi pakottaa saukon liikkumaan talvisin pitkiä matkoja ravinnonhaussa eri sulapaikkojen välillä. Aluehallintovirasto on katsonut, että lupamääräysten mukaisesti toteutettuna Kaartjoen virtaamamuutokset eivät hävitä tai heikennä saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Näin ollen erillistä selvitystä saukon osalta ei ole ollut tarpeen tehdä.

Hanke ei ole alueella voimassa olevien kaavojen vastainen. Luvan hakijana on yhteisen vesialueen järjestäytynyt osakaskunta. Hanke ei aiheuta sellaista rantakiinteistön käyttömahdollisuuksien olennaista huonontumista, joka aiheuttaisi kohtuutonta haittaa tai vahinkoa kiinteistön omistajalle, eikä erityisen luonnonsuojeluarvon huomattavaa heikentymistä. Luvan saajan hallinnoima osuus veden alle jäävästä maa-alueesta sekä kahden muun yhteisen vesialueen järjestäytyneen osakaskunnan, joilta luvan saajalla on kirjallinen suostumus Kaartjärven keskivedenkorkeuden nostamiseen, hallinnoimat osuudet veden alle jäävästä maa-alueesta kattavat yhteensä 99,4 % veden alle jäävästä alueesta. Lupamääräysten mukaisesti toteutettuna hankkeesta yleisille ja yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin edunmenetyksiin. Edellytykset luvan myöntämiselle ovat olemassa.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

1. [REDACTED] on katsottava vaatineen, että aluehallintoviraston päätös kumotaan ja hakemus hylätään.

Perusteluinaan muutoksenhakija on muun muassa esittänyt, että Kaartjärven alivedenpinnan nosto pienentäisi järven varastotilavuutta 2 393 600 m³, mikä aiheuttaisi ylivirtaamien kasvun Kaartjoessa. Hakemuksen kuulemisen jälkeen esitetystä lisäselvityksessä on arvioitu keskimääräisen tulvavirtaaman kasvavan noin 140 l/s. Tämä ei voi pitää paikkansa, koska varastotilavuuden pienentymisestä aiheutuvan vesimäärän purkautuminen kestäisi tällä virtaamalisäyksellä reilusti yli puoli vuotta.

Kaartjärven alapuolisen Lairo-nimisen järven vedenkorkeudenvaihtelut ovat suuria ja tulvahuiput kestävät vain muutaman tunnin. Kaartjärven vedenkorkeuden nosto nostaisi Lairoon alueen tulvia 10–30 %. Lairoon laskevan Kyynäröinen-nimisen järven vedenpinnan nosto patoamalla on lisännyt Lairoon tulovirtaamia ja tulvia. Samoin ovat vaikuttaneet valuma-alueella tehdyt ojitukset. Lairoon rantapellot alkavat korkeudesta 92,10 m. Vuonna 1936 lupapäätöksen mukainen vedenkorkeus 1/20 92,64 m on ylittynyt monta kertaa.

Kaartjoen alajuoksulla asuvat eivät voi hyväksyä tätä tulvahuippuja nostavaa hanketta ilman vesistön kokonaisvaltaista remonttia. Vesistöselvitys pitää joka tapauksessa tehdä ainakin Lairosta alaspäin. Tulvat on saatava kohtuulliselle tasolle riippumatta nyt kysymyksessä olevasta hankkeesta.

Kaartjoen alivirtaamien pienentymisen vuoksi joen ainutlaatuinen biodiversiteetti vaarantuu.

Kaartjärven kunnostus tulisi tehdä veden pinnan nostamisen sijaan raivaamalla ja kasvillisuutta poistamalla sekä tehokalastuksella. Kyynäröisen kunnostus on tästä varoittava esimerkki.

2. [REDACTED] *asiakumppaneineen* on ensisijaisesti vaatinut, että aluehallintoviraston päätös on kumottava ja hakemus hylättävä tai että padon virtavesiluonnolle mahdollisesti aiheutuvia vaikutuksia on joka tapauksessa määrättävä tarkkailtavaksi.

Perusteluinaan muutoksenhakijat ovat esittäneet, että hakemuksen perustelut vedenkorkeuden palauttamiseksi lailliselle korkeudelle ovat virheelliset. Kaartjärven vedenpinnan laillista korkeutta ei ole määritelty missään virallisissa asiakirjoissa eikä nykyistä korkeutta ole todettu viranomaisen toimesta laittomaksi. 1940–1950 lukujen vaihteessa toteutetun Kaartjärven lasku-uoman perkauksen tai uoman oikaisun laittomuudesta ei ole esitetty mitään näyttöä eikä näillä toimenpiteillä Helsingin vesi- ja ympäristöpiirin 10.6.1988 päivätyn lausunnon mukaan ole ollut vaikutusta vedenkorkeuteen Kaartjärvässä. Samaisessa lausunnossa todetaan, että Kaartjärven vedenkorkeuksissa ei ole tapahtunut mitään oleellista muutosta. Nykyiset vedenkorkeudet vastaavat 1900-luvun alussa vallinneita vedenkorkeuksia. Vedenkorkeuksien lasku kauttaaltaan läpi Hämeen johtuu kesäkausien vähäisistä sademääristä sekä kuivuudesta.

Kaartjärven ekologinen tila tulee huonontumaan, koska vesi vaihtuu harvemmin järvässä. Kaartjoessa vesi vähenee, jos vettä varastoidaan yläpuoliseen järveeseen. Kaartjoessa veden väheneminen johtaa laadun huononemiseen, koska jätevedenpuhdistamon poistoveden suhde järvestä tulevaan veteen kasvaa ja veden virtaaman pienentyminen joessa heikentää veden laatua.

Hankkeella vaikutetaan yksinomaan järven virkistyskäyttöarvojen parantamiseen välittämättä Kaartjoen elinkeinoharjoittajista, virkistyskäyttäjistä ja luontoarvoista. Padon vaikutuksia Kaartjoen tilaan ja lajistoon ei ole riittävästi selvitetty. Joessa elää uhanalaisen taimenen lisäksi EU:n luontodirektiivin IV (a)-liitteen tiukasti suojeltu eläinlaji, vuollejokisimpukka, joka on riippuvainen virtaavasta vedestä. Pohjapato muuttaa virtauksia ja virtauksen muuttuessa seisovaksi pitkällä jokijaksolla, alue muuttuu lajille epäsopivaksi ja laji häviää alueelta. Vuollejokisimpukoita on havaittu Kaartjoessa vuoden 2007 tutkimuksessa ja vuoden 2018 suursimpukkaselvityksessä ainoastaan yksi. Varovaisuusperiaate edellyttää epävarmuuden tulkitemista ympäristön hyväksi. Virtaamat voivat muuttua haitallisesti ja simpukkatutkimukset osoittavat, että vuollejokisimpukka on häviämässä elinalueeltaan.

Hanke hyödyttäisi lähinnä järven virkistyskäyttäjiä, mutta heikentäisi järven ekologista tilaa sekä aiheuttaisi haittaa Kaartjärven rantojen maan- ja metsänomistajille sekä Kaartjoen varressa oleville maanomistajille, elinkeinoharjoittajille, matkailuyrittäjille ja joen varren virkistyskäyttäjille.

3. [REDACTED] asiakumppaneineen on vaatinut, että aluehallintoviraston päätös kumotaan ja hakemus hylätään. Lisäksi muutoksenhakijat ovat vaatineet korvausta oikeudenkäynti- ja selvityskuluistaan.

Perusteluinaan muutoksenhakijat ovat esittäneet, että Kaartjoki on pieni, mutta ympäristöarvoiltaan merkittävä ja herkkä joki. Hankesuunnitelmassa on todettu, että suunnitellulla padolla ei olisi käytännön vaikutuksia alapuolisen Kaartjoen virtaamiin. Tämä on virheellinen näkemys, joka johtuu olennaisilta osin siitä, että hankevaikutuksiin liittyvät selvitykset ovat olennaisilta osin puutteellisia. Hankkeessa ei ole riittävästi selvitetty hakijan toimittamista lisäselvityksistä huolimatta nykyisiä virtaamia Kaartjokeen. Hakija ei ole myöskään selvittänyt patoamisen ja Kaartjärven pysyvän vedennoston vaikutuksia tulvavesiin Kaartjärven alapuolisessa vesistössä. Hakemuksen vaikutusarvio perustuu ainoastaan kahteen mittaukseen. Mittauskertojen määrä on riittämätön. Virtaamia ja etenkin järven purkautumiskäyrää ei ole voitu luotettavasti määrittää vain kahden mittauksen perusteella.

Tulvavedet tulisivat Kaartjokeen suunnitellun kiinteän laajan patokynnyksen yli nykyistä nopeammin, jolloin tulvista muodostuisi äkillisiä ja vaikutuksiltaan haitallisia. Tulvan jälkeen virtaus pienenesi hyvin voimakkaasti tasolle $N_{60}+114,00$ m ja lakkaisi kokonaan, kun vedenpinta laskisi tasolle $N_{60}+113,85$ m. Voimakkaat virtaamavaihtelut aiheuttaisivat merkittäviä muutoksia alapuolisen vesistön tilaan ja muuttaisivat vesistön ja vesiluonnon olosuhteita pysyvästi.

Kaartjoen luontoa ja eliöstöä sekä patoamisen vaikutuksia alapuoliseen vesistöön olisi tullut käsitellä hankesuunnitelmassa huomattavasti perusteellisemmin ja ulottaa selvitykset toteutettua laajemmalle alueelle. Hakemuksen olisi tullut perustua luotettaviin ja kattaviin lähtötietoihin koskeviin selvityksiin. Tältä osin hakemus on olennaisesti puutteellinen.

Muutoksenhakijat ovat yhtyneet Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousyksikön hakemuksesta antamassa lausunnossa esitet-

tyyn näkemykseen, että hankesuunnitelmassa ei ole kiinnitetty riittävää huomiota Kaartjoen virtaamamuutoksiin ja virtaamaselvitysten on lisäselvityksistä huolimatta edelleen katsottava olevan puutteelliset.

Kaartjoen virtaamia ei ole selvitetty tarpeeksi laaja-alaisesti. Virtaamien selvitys olisi tullut tehdä koko joen osalta aina Haapajärveen asti. Hakemussuunnitelma on vaikutusalue-tarkastelun osalta puutteellinen.

Päätöksessä sivuutetaan myös perusteetta eräiden kiinteistönhaltijoiden muistutukset, joissa kiinnitetään huomiota siihen, että Kaartjoen virtaamalla ja niistä mahdollisesti aiheutuvilla tulvilla on olennainen merkitys kyseisiin kiinteistöihin mahdollisesti kohdistuviin haitallisiin vaikutuksiin.

Kaartjoki on eliöstöltään herkkä. Erityisesti uhanalaisen vuollejokisimpukan sekä vaelluskala- ja rapukannan säilymisen kannalta olisi tärkeää varmistaa, ettei kantojen esiintymistä vaaranneta liian rajuilla virtaamavaihteluilla ja muilla hankkeen aiheuttamilla vaikutuksilla. Joen vesistöolosuhteiden säilymisen edellyttämät ja välttämättömät vähimmäisvirtaamat joen eri osissa tulee turvata.

Koko Kaartjoen alueella on tehty säännöllisesti saukkohavaintoja. Saukko on niin ikään, vastaavasti kuin vuollejokisimpukka, ns. direktiivilajina vahvasti suojeltu. Jos esimerkiksi saukon esiintymisalueella aiemmin sulana pysynyt jokiosuus uudessa tilanteessa jäätyy, saukon talvioleskelu ja kalastelu vaarantuu. Nämä seikat olisivat edellyttäneet asiantuntevia lisäselvityksiä.

Kaartjoki on virallisesti määritelty taimenjoeksi ja siinä elää sekä ylä- että alajuoksulla luontaisesti lisääntyvä vahva taimenkanta. Tämä todettiin vuonna 2017 Hämeen Kalatalouskeskuksen järjestämässä sähkökalastuksessa. Lopen kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa 2014–2018 sanotaan Kaartjoesta: ”Mikäli joen virtaama laskee, niin se heikentää oleellisesti mm. taimenten elinmahdollisuutta sekä joessa esiintyvän uhanalaisen vuollejokisimpukan esiintymistä. Jokeen johdetaan myös Kaartjärven jätevedenpuhdistamon vedet. Joen virtaaman pienentyessä jokeen johdettujen jätevesien vaikutus tulee väistämättä lisääntymään, koska valuma-alueelta tulevan ”laimennusveden” määrä vähenee.”

Hakemuksessa ja sen liitteenä olevissa selvityksissä ei ole riittävällä tavalla selvitetty hankkeen vaikutuksia vuollejokisimpukkaan, jonka levähdys- ja lisääntymisalueiden heikentäminen on luonnonsuojelulaissa tarkoitettulla tavalla kielletty. Pohjois-Savon ELY-keskus on hakemuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että se ei voi puoltaa nykyistä hankesuunnitelmaa puutteiden ja epäselvyyksien vuoksi ja erityisesti siitä syystä, että puutteet ja epäselvyydet vaikuttavat kahden uhanalaisen lajin elinolosuhteisiin.

Hakemuksessa ei ole edelleenkään riittävällä tavalla osoitettu, että hanke ei heikennä EU:n luontodirektiivin mukaisten lajien elinolosuhteita ja ettei hanke vaikuta niiden suotuisaan suojelutasoon haitallisesti. Päätös on siten lainvastainen. KVVY Tutkimus Oy:n lisäselvityksessä käsitellään muun muassa tehtyjä simpukkaselvityksiä, mutta selvityksestä ei esimerkiksi ilmene, onko selvitykset tehty oikea-aikaisesti ja oikeilla tutkimusmenetelmillä. Aluehallintoviraston päätös on virheellinen ja erityisesti puutteellinen siltä osin, että esimerkiksi

tarkkailulla ei ole turvattu sitä, että haitallisia vaikutuksia ei synny arvioitua enemmän.

Hakijan ja KVVY Tutkimus Oy:n selvitysten mukaan Kaartjärven länsi- ja eteläpuolella sijaitsee useita luokiteltuja pohjavesialueita (pohjavesiluokitus 1). Räyskälän alueella Parkuvan lammen pohjoispuolella sijaitsee Kaartjärven alueen vesihuollon vedenottamo. KVVY Tutkimus Oy:n selvityksessä todetaan, että on mahdollista, että rantavyöhykkeeltä imeytyy järvivettä pohjavesimuodostumaan nykyisinkin ja Kaartjärven pinnan nostaminen saattaa aiheuttaa tai lisätä rantaimetyymistä. Edelleen selvityksessä todetaan, että pohjavesiaineisto on erittäin suppea eikä kuvaa pohjaveden todellista keskimääräistä tasoa. KVVY Tutkimus Oy esittää näkemyksensä, että asiaa voisi selvittää isotooppitutkimusten avulla. Tästä huolimatta aluehallintovirasto on myöntänyt luvan ja jopa ilman, että KVVY Tutkimus Oy:n esittämät lisätutkimukset esitettäisiin tehtäväksi lupamääräyksillä. Rantaimetyymisen aiheutumiseen tai sen lisääntymiseen liittyy olennainen pohjaveden pilaantumisriski, ja pohjaveden pilaaminen on laissa kiellettyä. Vedenpinnan nostaminen voi aiheuttaa esim. humuskuormituksen lisääntymistä ja monia muita haitallisia vaikutuksia pohjaveden laatuun. Hakemuksessa tai sen liitteenä olevissa selvityksissä ei ole esitetty riittäviä arvioita pohjavesiriskeistä.

Vesilain mukaan lupaa ei voida myöntää, mikäli hankkeen toteuttaminen aiheuttaa edes riskin pohjaveden pilaantumiselle. Lupahakemusvaiheessa hakijan tulee esittää selvitys, jolla voidaan luotettavasti osoittaa, että pohjaveden pilaantumista ei tule aiheutumaan. Tältä osin hakemuksen tueksi esitetyt selvitykset ovat olennaisen puutteelliset, eikä lupaa olisi tullut niiden perustella myöntää. Päätös on myös puutteellinen, koska hakijaa ei ole edes lupamääräyksin velvoitettu tekemään lisäselvityksiä ja tarkkailua, joiden kautta olisi saatu lisätietoa pohjaveden nykytilasta ja hankkeen vaikutuksesta. Pohjavesialueesta ja rantaimetyymisen määrästä tulee olla riittävät lisäselvitykset ennen kuin lupa myönnetään. Mikäli lisäselvitykset osoittavat, että hanke aiheuttaa riskin pohjaveden pilaantumiselle, lupaa ei voida myöntää. Mikäli lupa myönnettäisiin, tulisi pohjaveden laadun säilyminen varmistaa lupamääräyksiin sisällytettävällä riittävällä tarkkailulla.

Hanke loukkaa Kaartjoen alapuolisen vesistön kuten Lairon alueen kiinteistönomistajien etua. Aluehallintoviraston päätöksessä olevassa intressivertailussa haitat on arvioitu puutteellisesti, joten päätös on myös tältä osin virheellinen.

4. *Torhon-, Lairon-, Paloniityn- ym. järvien järjestely-yhtiö* on vaatinut, että aluehallintoviraston päätös kumotaan ja hakemus hylätään.

Perusteluinaan muutoksenhakija on esittänyt, että päätös on virheellinen ja lainvastainen, koska sen mahdollistama patohanke vaarantaisi Kaartjoen luonnollisia virtaamia toisaalta aiheuttamalla tulvariskin lisääntymistä ja toisaalta muina kuin tulva-aikoina virtaaman merkittävää supistumista. Hanke aiheuttaisi haittaa Kaartjärven alapuolisen vesistön luonnolle ja luonnonsuojelulain nojalla tiukasti suojelluille lajeille sekä alueen rantakiinteistöille.

Kaartjoki on pieni, mutta ympäristöarvoiltaan merkittävä ja herkkä joki. Hankesuunnitelmassa on todettu, ettei suunnitellulla padolla olisi käytännön vaikutuksia alapuolisen Kaartjoen virtaamiin. Tämä ei ole mahdollista eikä siten voi

pitää paikkaansa.

Hankkeessa ei ole riittävästi selvitetty nykyisiä virtaamia Kaartjokeen eikä myöskään patoamisen ja Kaartjärven pysyvän vedennoston vaikutuksia tulvavesiin Kaartjärven alapuolisessa vesistöissä. Virtaamia ja varsinkaan järven purkautumiskäyrää ei ole voitu luotettavasti määrittää vain kahden mittauksen perusteella, kuten hankesuunnitelmassa on tehty. Kiinteän laajan kynnyksen asettaminen hankesuunnitelmassa esitetyllä tavalla merkitsee sitä, että tulvavedet virtaisivat Kaartjokeen suunnitellun patokynnyksen yli nykyistä nopeammin, jolloin tulvista muodostuisi äkillisiä ja vaikutuksiltaan haitallisia. Tulvan jälkeen virtaus pienenesi hyvin voimakkaasti tasolla $N_{60}+114,00$ m ja lakkaisi kokonaan, kun vedenpinta laskisi tasolle $N_{60}+113,85$ m. Virtaamien selvitys olisi tullut tehdä koko joen osalta aina Haapajärveen asti.

Ennen kuin hanke voidaan hyväksyä, alueella on tehtävä kattava vesistöselvitys, koska Kaartjoen valuma-alueen ojitukset ovat lisänneet virtaamaa merkittävästi Lairosta lähtevän Kaartjoen vuodelta 1936 olevan luvan mukaiseen mitoitusmittaukseen verrattuna. Alkuperäinen mitoitus on ollut $15 \text{ m}^3/\text{s}$ korkeudella $92,64$ m, kun Kynäröisen hankesuunnitelman yhteydessä esitetyn taulukon (1980-luvun tila) vastaava arvo on ollut $26,1 \text{ m}^3/\text{s}$. Kynäröisen patoaminen vuonna 2007 on pienentänyt järvien varastotilavuutta yli 30 %. Tuolloin rakennetun padon jälkeistä vesistön tilaa ei ole selvitetty. Lajon nykyisen tulovirtaaman voidaan kuitenkin arvioida olevan noin $30 \text{ m}^3/\text{s}$. Jokien virtauksia on myös jatkuvasti pyritty parantamaan pitämällä uomia kunnossa siitä huolimatta, ettei suuria ojitushankkeita ole viime aikoina ollut. Hankkeen aiheuttama virtaaman lisäys nykyiseen Kaartjärvestä tulvapulssissa lähtevään virtaamaan olisi $2\text{--}8 \text{ m}^3/\text{s}$. Tätä ei nykyiset virtaamat huomioon ottaen voida pitää merkityksettömänä eikä patohanketta voida hyväksyä ilman riittäviä vesistöselvityksiä. Kaartjoen luontoa ja eliöstöä sekä patoamisen vaikutuksia alapuoliseen vesistöön olisi tullut käsitellä hankesuunnitelmassa huomattavasti perusteellisemmin ja ulottaa selvitykset toteutettua laajemmalle alueelle.

Kaartjoki on eliöstöltään herkkä. Erityisesti uhanalaisen vuollejokisimpukan sekä vaelluskala- ja rapukannan säilymisen kannalta olisi tärkeää varmistaa, ettei kantojen esiintymistä vaaranneta liian rajuilla virtaamavaihteluilla. Toisaalta olisi varmistettava myös, että välttämättömät vähimmäisvirtaamat joen eri osissa tulevat säilymään. Mainittujen uhanalaisten lajien lisäksi koko Kaartjoen alueella on tehty säännöllisesti saukkohavaintoja. Saukko on niin ikään, vastaavasti kuin vuollejokisimpukka, ns. direktiivilajina vahvasti suojeltu. Jos esimerkiksi saukon esiintymisalueella aiemmin sulana pysynyt joki-osa uudessa tilanteessa jäätyy, saukon talvioleskelu ja ruoan hankinta vaarantuu. Näiltä osin olisi tullut edellyttää asiantuntevia lisäselvityksiä.

Muutoksenhakijat ovat yhtyneet Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousyksikön hakemuksesta antamassa lausunnossa esitettyyn näkemykseen, että hankesuunnitelmassa ei ole kiinnitetty riittävä huomiota Kaartjoen virtaamamuutoksiin ja virtaamaselvitysten on lisäselvityksistä huolimatta edelleen katsottava olevan puutteelliset.

Kaartjoki on virallisesti määritelty taimenjoeksi ja selvitysten mukaan siinä elää sekä ylä- että alajuoksulla luontaisesti lisääntyvä vahva taimenkanta. Lopen kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa 2014–2018 Kaartjoesta on

todettu muun muassa: 'Mikäli joen virtaama laskee, niin se heikentää oleellisesti mm. taimenten elinmahdollisuutta sekä joessa esiintyvän uhanalaisen vuollejokisimpukan esiintymistä. Jokeen johdetaan myös Kaartjärven jätevedenpuhdistamon vedet. Joen virtaaman pienentyessä jokeen johdettujen jätevesien vaikutus tulee väistämättä lisääntymään, koska valuma-alueelta tulevan "laimennusveden" määrä vähenee.'

Päätöksessä sivuutetaan myös ilman pitäviä perusteita eräiden kiinteistönhaltijoiden muistutukset, joissa kiinnitetään huomiota siihen, että Kaartjoen virtaamalla ja niistä mahdollisesti aiheutuvilla tulvilla on olennainen merkitys kyseisiin kiinteistöihin mahdollisesti kohdistuviin haitallisiin vaikutuksiin.

Koska päätöksen on katsottava rikkovan ainakin kahden luonnonsuojelulain nojalla tiukasti suojellun lajin (taimen ja vuollejokisimpukka) elinympäristön hävittämistä- ja heikentämiskieltoa ja siten mahdollisesti vaarantavan suotuisan suojelutason toteutumista, sekä loukkaavan Kaartjärven alapuolisen vesistön yhteisten alueiden osuuskien ja muiden kiinteistönhaltijoiden etuja, päätöstä luvan myöntämisestä hankkeelle on pidettävä lainvastaisena.

5. *Lopen kalatalousalue* on vaatinut, että aluehallintoviraston päätös kumotaan ja hakemus hylätään.

Perusteluinaan muutoksenhakija on muun muassa esittänyt, että hakemuksesta puuttuu tieto aiemmista yli- ja keskiylivedenkorkeuksista. Tämä tieto tarvitaan, jos järven vedenkorkeus halutaan nostaa entiselle tasolle.

Suunnitellulla padolla pudotus on vain 0,5 m. Pato ei toimi vapaan pudotuksen periaatteella, vaan alavesi vaikuttaa purkautumista hidastavasti. Hakemuksesta ei ilmene miten tämä on otettu laskelmissa huomioon. Arvio hankkeen vaikutuksista alivirtaamiin on puutteellinen. Vedenkorkeuslaskennassa käytetty Hec-Ras-virtauslaskentaohjelmisto on tässä tapauksessa soveltumaton. Hakija ei ole myöskään esittänyt laskelmiaan Kaartjoen vedenkorkeuksista eri virtaamalla 10 kilometrin matkalta.

Hankkeen seurauksena alivirtaama pienenee yli kolmanneksen, mikä on Kaartjoen kannalta merkittävä haitallinen muutos. Tulvavirtaamien kasvun vaikutuksia Kaartjokeen ei ole lainkaan tarkasteltu. Todellisuudessa hankkeen vaikutukset virtaamamuutoksiin tulevat olemaan laskelmassa esitettyä suuremmat, koska hakija vertaa tulevaa tilannetta vertailuvesistön avulla itse laskeamaansa tilanteeseen. Kaartjoen luusuassa mitattu alin virtaama on kuitenkin merkittävästi, yli kolmanneksen, hakijan laskemaa alivirtaama-arvoa suurempi. Hakijan itse esittämät muutokset järven menovirtaamissa, varsinkin alivirtaamissa, aiheuttaa väistämättä merkittäviä muutoksia alapuolisen vesistön osan flooraan ja faunaan. Useat asiantuntijat ovat jo aiemmin esittäneet aluehallintovirastolle perustellun huolensa muutoinkin vähävetisen Kaartjoen tilasta hankkeen mahdollisen toteutumisen jälkeen. Hakija ei kuitenkaan esitä mitään arviota laskemiensa virtaamamuutosten haitallisista vaikutuksista Kaartjoessa eikä ole huomionnut asiantuntijoiden lausuntoja. Aluehallintovirasto ei ole saanut tai vaatinut hakijalta mitään selvityksiä näiden merkittävien virtaamamuutosten vaikutuksista Kaartjoen luontoon ja kalastoon. Hakemus on siten ollut oleellisilta osin puutteellinen, eikä lupaa hankkeeseen olisi tullut lainkaan myöntää.

Lupamääräyksessä 15 määrätyn virtaamatarkkailun kesto, viisi vuotta, ei ole alkuunkaan riittävän pitkä jakso osoittamaan pysyviä ja pitkäaikaisia muutoksia joen virtaamisessa. Tavallisesti merkitsevänä hydrologisena jaksona tarkastellaan vähintään 30 vuoden jaksoa. Lupaa ei voi myöntää niin, että sen haitalliset vaikutukset havainnoidaan pelkästään jälkikäteen.

Laskelmat alivirtaama-aukon muodon vaikutuksesta alivirtaamiin ovat virheelliset. Laskelmat pitäisi saada valittajien käyttöön.

Kaartjoki on Kanta-Hämeen tuottoisin uhanalaisen taimenen lisääntymisalue. Hankkeen toteutuessa virtaamien väheneminen vaikuttaisi uhanalaisen taimenen lisääntymiseen dramaattisesti.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Museovirasto on antamassaan vastineessa viitannut hankkeesta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle antamaansa lausuntoon ja todennut, ettei sillä ole syytä antaa vastinetta lupapäätöksestä esitettyihin valituksiin.

██████████ ovat antamassaan vastineessa esittäneet, että heidän perheensä on asunut kesäisin 22 vuotta Kaartjärven rannalla. Vuosi vuodelta järven vedenpinta on laskenut. Koska Kaartjärvi on Kaartjoen puolelta matala, rantaviiva vetäytyy yli kymmenen metriä kesän mittaan. Laituri on ollut pitkään kuivilla. Samoin veneen pohjaa on jouduttu paikkaamaan rannan kivikossa aiheutuneiden rikkoumien vuoksi. Rannalla olevan kaivon pohjalla on vesi vähentynyt. Lisäksi järvi on kaisloittunut pahasti.

Vaikuttaa, että järven pinta laskee laskemistaan. Enää ei vesiraja edes keväällä yllä vanhaan rantatörmään. Kuitikkaanlahti on hyvin matala. On vaikea ymmärtää, miksi ilman lupaa ruopattua laskujokea ei voida padota. Ruoppauksen yhteydessä ei tutkittu toimenpiteen vaikutuksia järveen ja sen ympäristöön. Järven pinta pitäisi nostaa oikealle, kartoistakin ilmenevälle tasolle.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on patoturvallisuusviranomaisena antamassaan vastineessa viitannut Etelä-Suomen aluehallintovirastolle antamaansa, 21.11.2018 päivättyyn lausuntoonsa. Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ei ole lisättävää antamaansa lausuntoonsa päätöksestä tehtyjen valitusten johdosta.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on ilmoittanut, ettei sillä ole lisättävää asiassa, jonka vuoksi se jättää käyttämättä tilaisuuden vastineen antamiseen.

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomainen on vastineessaan ilmoittanut, että sillä ei ole lisättävää aiempiin lausuntoihinsa.

Lopen kunnalle ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelle on varattu tilaisuus antaa vastine. Vastineita ei ole annettu.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on todennut lausuntonaan, että sillä ei ole

lisättävää siihen, mitä valituksenalaisen päätöksen ratkaisussa ja sen perusteissa on sanottu.

Vojakkalan osakaskunta on antamassaan vastineessa esittänyt, että Kaartjärven vedenpinnan nostohankkeella on järven ranta-asukkaiden lähes yksimielinen tuki. Viime vuosina vakiintunut nopea vedenpinnan aleneminen jo alkukesällä vaikeuttaa monin tavoin kalastusta ja muuta järven virkistyskäyttöä ja on huolestuttanut ranta-asukkaita vuosien ajan.

Järven ekologinen tila on luokiteltu hyväksi. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mukaan suurin järven tilaan kohdistuva uhka on rehevöityminen ja siitä aiheutuva umpeenkasvu, joka heikentää ja yksipuolistaa järven rantavyöhykkeen elinympäristöjä. Vedenpinnan nosto hidastaisi umpeenkasvua ja edistäisi hyvän ekologisen tilan säilymistä ja toteuttaisi myös vesienhoidon tavoitteita.

Kaartjärven suojeluyhdistyksen teettämässä selvityksissä vedenkorkeuksien alenemisen tärkeimmäksi syyksi arvioitiin Kaartjoen uoman oikaisu ja perkaus, joka on tehty 1950-luvun alussa. Aluksi uomaan on jäänyt kynnyksiä, jotka ovat estäneet alivedenkorkeuksien laskemisen. Myöhemmin kynnykset ovat hävinneet joko ihmisen toimesta tai muutoin aiheutuneiden virtausmuutosten seurauksena. Kaartjoen pohjan määräävä korkeus on elokuussa 2016 ollut noin 20 cm alempana kuin vuonna 1914 ja 13 cm alempana kuin vuonna 1988. Kaartjärven suojeluyhdistys on tiedustellut Hämeen ELY-keskuksesta Kaartjoen uoman oikaisun lupa-asiakirjoja, mutta niitä ei ole löytynyt. Vedenpinnan aleneminen on todettu viranomaisilta saaduista vedenkorkeustiedoista vuosilta 1938–2014.

Vojakkalan osakaskunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että asiantuntijan arvion mukaan Kaartjoen pohjan syveneminen jatkuu tulevaisuudessa, jolloin Kaartjärven vedenkorkeudet edelleen hiljalleen alenevat ja virtaamat muuttuvat myös Kaartjoessa. Jokuoman pohja on hyvin hienoa hiesusavea, joka elää virtausten mukaan ja kuluu virtauksen vaikutuksesta.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä (6.9.2019 nro 349/2019) Vaasan hallinto-oikeudelle esitetyt valitukset koskevat pääosin Kaartjoen virtauksien muutoksia, joen uhanalaisten lajien elinolosuhteita sekä hankkeen pohjavesivaikutuksia, jotka seikat tulivat esiin myös hankkeen kuulutuksessa marraskuussa 2018. Tuolloin Etelä-Suomen aluehallintovirastolle toimitettiin sen pyynnöstä yksityiskohtainen selvitys hankkeen vaikutuksista Kaartjoen yläosan virtaamiin, arvio vaikutuksista uhanalaiseen vuollejokisimpukkaan ja taimenkantaan sekä arvio vaikutuksista pohjaveden laatuun. Osakaskunta korostaa, että hankkeen vaikutuksista Kaartjoen virtaamiin on tehty kahden toisistaan riippumattoman asiantuntijan laskelmat, joiden tulokset ovat yhteneväiset. Asiantuntijoiden valinnassa on noudatettu Hämeen ELY-keskuksen suosituksia.

Padon rakentamisesta ei asiantuntijoiden arvioiden mukaan aiheudu haitallisia vaikutuksia uhanalaisten lajien elinolosuhteisiin. KVVY Tutkimus Oy on arvioinut, osin Ympäristötekniikan insinööritoimisto Jami Ahon laskelmiin perustuen, ettei vuollejokisimpukalle eikä taimenelle ole odotettavissa haitallisia vaikutuksia Kaartjoen virtaamien muutoksista.

Tärkeitä pohjavesialueita sijaitsee Kaartjärven etelä- ja länsipuolella. Vedenkorkeuden noston vaikutus rantaviivaan on kyseessä olevalla alueella rantojen jyrkkyyden takia erittäin vähäinen. Vedenkorkeuden noston seurauksena vedenpinnan alle ei ole jäämässä alueita, jotka eivät jo nykyisin ajoittain olisi veden alla. On todennäköistä, että nykyisinkin rantavyöhykkeellä imeytyy järvivettä pohjavesimuodostumaan.

Vastineen liitteenä on virtauslaskelmien laatijan, Ympäristötekniikan insinööri-toimisto Jami Ahon, kommentit Lopen kalatalousalueen valituksessa esitettyihin virtaamalaskelmiin liittyviin seikkoihin.

██████████ *asiakumppaneineen* on antamassaan vastaselityksessä esittänyt, että Kaartjärven ekologinen tila tulee huononemaan, koska järven vedenvaihtuvuus hidastuu. Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri on 10.6.1988 päivätyssä lausunnossa todennut, että Kaartjoen uoman oikaisulla/perkauksella ei ole ollut vaikutusta järven vedenkorkeuteen. Kaartjoen pohjan määräävistä korkeuksista ei ole löytynyt mittaustuloksia.

██████████ on antanut vastaselityksen.

██████████ on toimittanut 19.2.2020 otettuja valokuvia Lairon, Paloniityn ja Korvenalustan järvien tulvatilanteesta.

██████████ on toimittanut valokuvia hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Pääasiaratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää valitukset.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Vesilain 1 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan tätä lakia sovellettaessa ja muutoin tämän lain mukaan toimittaessa on noudatettava, muun muassa mitä luonnon-suojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään tai määrätään.

Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2) kohdan mukaan lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Vesilain 3 luvun 6 §:n mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta yleiselle edulle aiheutuvia hyötyjä ja menetyksiä arvioidaan yleiseltä kannalta. Arvioinnissa voidaan käyttää raha-arvoa, jos hyödyn tai menetyksen suuruus voidaan määrittää rahassa.

Arvioinnissa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa ja merenhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. Arvioinnissa on otettava huomioon myös, mitä tulvaris-

kien hallinnasta annetun lain (620/2010) mukaisessa tulvariskien hallintasuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen tulvariskeistä ja niiden hallinnan tavoitteista hankkeen vaikutusalueella sekä toimenpiteistä, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan.

Vesilain 3 luvun 7 §:n mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta saatavana yksityisenä hyötynä otetaan huomioon maa- tai vesialueen tai muun omaisuuden tuottavuuden tai käytettävyyden parantumisesta aiheutuva omaisuuden käyttöarvon lisääntyminen sekä hankkeen toteuttamisesta välittömästi saatava muu etu.

Hankkeesta aiheutuvana yksityisenä menetyksenä otetaan huomioon:

- 1) hakijalle myönnettävät käyttö- tai lunastusoikeudet;
- 2) kustannukset sellaisista vahingoista ja käyttöoikeuksista, joista hakija on hankkeen toteuttamiseksi erikseen sopinut asianosaisen kanssa, ja vastaavassa tarkoituksessa hakijalle vapaaehtoisesti luovutettujen alueiden hankkimiskustannukset; sekä
- 3) muut hankkeeseen osallistumattomalle taholle ja tässä laissa tarkoitettu ojituksen passiiviosakkaalle aiheutuvat menetykset.

Vesilain 6 luvun 2 §:n mukaan keskivedenkorkeuden alentamisesta tai nostamisesta saatavana yksityisenä hyötynä pidetään tässä luvussa vesialueen tai rantakiinteistön käyttöarvon nousua siinä tarkoituksessa, johon sitä käytetään tai olosuhteet huomioon ottaen voidaan lähinnä käyttää.

Vesilain 11 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan lupahakemuksessa on esitettävä:

- 1) asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön;
- 2) suunnitelma hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä;
- 3) arvio hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä maa- ja vesialueen rekisteriyksiköille ja niiden omistajille sekä muille asianosaisille;
- 4) selvitys toiminnan vaikutusten tarkkailusta.

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Asiassa saatu selvitys

Kaartjärven vedenkorkeuksia on seurattu epäsäännöllisesti vuodesta 1938 lähtien. Kattavia havaintoja on vuosilta 1943–1949, 1984–1988 ja 1999–2014. Vuosien 1999–2014 havainnoista lasketut vedenkorkeuden tunnusluvut ovat: HW N₆₀+114,40 m, MHW N₆₀+114,20 m, MW N₆₀+113,92 m, MNW N₆₀+113,80 m ja NW N₆₀+113,68 m. Jakson 1999–2014 keskialivedenkorkeus on ollut noin 20 cm alempana kuin 1940-luvulla.

Hakemussuunnitelmassa on arvioitu kerran kahdessakymmenessä vuodessa toistuva ylivirtaama ja keskiylivirtaama Kaartjärven lasku-uomassa valuma-alueen ominaisuuksien mukaan niin sanotun Kaiteran nomogrammin avulla. Alivirtaamat on arvioitu pohjavesialueiden mukaan. Näiden perusteella Kaartjärven lasku-uoman virtaaman tunnusluvut on arvioitu seuraavasti: HQ_{1/20}

2,81 m³/s ja MHQ 1,76 m³/s, MQ 550 l/s, MNQ 200 l/s ja NQ 100 l/s. Hakemussuunnitelmassa on laadittu Kaartjärven purkautumiskäyrä kahden virtaamamittauksen perusteella, jolloin virtaamat ovat olleet 129 l/s ja 531 l/s sekä arvioitujen virtaaman tunnuslukujen ja vedenkorkeushavainnoista laskettujen vedenkorkeuden tunnuslukujen perusteella.

Arviota Kaartjärven tulo- ja lähtövirtaamista on tarkennettu hakemuksen täydennyksen liitteenä olevassa selvityksessä ”Kaartjärven keskivedenkorkeuden nostaminen, Loppi / Hydrologisten laskelmien tarkistus (Ympäristötekniikan insinööritoimisto Jami Aho 18.4.2019)”. Laskennassa hydrologisten laskelmien lähtöaineistona on käytetty myös läheisen Tammelan Liesjärven havainnot. Liesjärven vedenkorkeus- ja lähtövirtaamahavainnoista voidaan määrittää Liesjärven tulovirtaama, jota on käytetty Kaartjärven tulovirtaamana järvien valuma-alueiden pinta-alojen suhteessa. Kaartjärven nykytilan vedenkorkeuden tunnusluvut on laskettu vuosien 2000–2018 vedenkorkeushavaintojen perusteella olevan HW N₆₀+114,40 m, MHW N₆₀+114,14 m, MW N₆₀+113,94 m, MNW N₆₀+113,79 m ja NW N₆₀+113,68 m.

Kaartjoen purkautumiskäyrä nykytilassa on määritetty vuoden 2017 suunnitelman uomatietojen ja laserkeilausaineiston avulla 10 km:n matkalle Hec-Ras virtausmallilla mallintamalla. Virtausmallissa uoman ominaisuuksia on muokattu, kunnes purkautumiskäyrän avulla vesitaselaskennassa lasketut järven vedenkorkeudet vastasivat tehtyä havaintoja. Selvityksessä on verrattu mallinnettuja ja havaittuja Kaartjärven vedenkorkeuksia ja erotus on ollut 0-2 cm, lukuun ottamatta HW-tilannetta, jossa erotus oli 9 cm. Tästä on päätelty, että laskenta on onnistunut hyvin.

Mallinnustulosten mukaan Kaartjärven lähtövirtaaman tunnusluvut nykytilanteessa ovat seuraavat: HQ 1,42 m³/s, MHQ 1,01 m³/s, MQ 0,53 m³/s, MNQ 0,20 m³/s ja NQ 0,08 m³/s. Tulokset vastaavat hyvin hakemussuunnitelmassa esitettyjä arvioita keski- ja alivirtaamien osalta, mutta ylivirtaamat ovat pienemmät, kuin hakemussuunnitelmassa on arvioitu.

Suunnitellun pohjapadon vaikutusta Kaartjärven vedenkorkeuksiin ja Kaartjoen virtaamiin on mallinnettu asettamalla virtausmallissa suunnitelman mukainen pohjapato järven luusuaan. Hec-Ras-virtauslaskentaohjelmisto on rakennettu siten, että se ottaa huomioon sekä uoman ominaisuudet ja siinä olevat rakenteet. Pohjapatojen osalta Hec-Ras käyttää kaavaa $Q=CLH^{3/2}$ (C = paterroin 1,4, L = harjan pituus, H = yläpuolisen veden korkeus). Järven vedenkorkeudet on saatu vesitaselaskennalla. Tulosten mukaan Kaartjärven keskimääräinen vedenkorkeus nousee 18 cm ja alimmat vedenkorkeudet 25–30 cm. Keskimääräinen tulvakerkeus nousee 10 cm ja suurin tulva 3 cm.

Mallinnuksen mukaan ylivirtaama Kaartjokeen kasvaa keskimäärin noin 140 l/s ja suurin ylivirtaama noin 90 l/s. Keskimääräinen alivirtaaman pienenee noin 45 l/s ja tarkastelujakson alin virtaama noin 8 l/s. Tulvavirtaamat kasvavat siten nykyisestä tasosta 6–11 % ja alivirtaamat pienenevät 11–28 %. Virtaamien muutos johtuu järven varastotilan pienentymisestä verrattuna nykytilaan. Virtaamamallinnuksen laatijan mukaan virtaamamuutosten vaikutusta Kaartjoen vedenkorkeuksiin tai vesirajaan ei ole esitetty hakemussuunnitelmassa, koska virtaamien muutokset ovat vähäisiä ja virtaamien muutosten vai-

kutukset joen eliöstöön on pystytty arvioimaan ilman tietoja vedenkorkeuksista. Olennainen tekijä taimenen ja simpukan selviämiseksi ovat uoman painanteet. Veden syvyys näissä painanteissa ei todennäköisesti tule olennaisesti madaltumaan. Tulvavirtaamien kasvun vaikutusten arviointia ei ole katsottu tarpeelliseksi, koska käytännössä tulvakorkeudet ovat jatkossakin miltei täysin nykyisten tulvakorkeuksien vaihteluvälin sisällä.

Suursimpukoiden esiintymistä Kaartjoella on selvitetty vuonna 2018 (Suursimpukkaselvitys Kaartjoella 2018, Juha Syväranta, Alleco Raportti N:O 7/2018). Selvityksessä on tutkittu Kaartjärven ja Kaartlammin välinen 750 m pitkä jokiosuus kauttaaltaan yhteensä 15 linjalta. Kaartlammin ja Topenon välistä noin 8 000 metriä pitkää jokijaksoa on tutkittu soveltuvin osin. Linjoja on tehty alueille, jotka vastaavat vuollejokisimpukan elinympäristövaatimuksia. Tutkimuksessa on määritetty lajilleen yhteensä 1 809 simpukkaa, josta 1 356 simpukkaa Kaartlammin yläpuoliselta osuudelta ja 453 simpukkaa Kaartlammin ja Topenon välillä. Kaartjärven ja Kaartlammin välinen uoma on suoristettu ja syvydeltään tasainen. Simpukoita esiintyi jokijaksolla paikoin erittäin runsaasti. Kaartlammin ja Topenon välisellä jokijaksolla simpukat esiintyivät etenkin uoman keskellä olevissa syvimmissä painanteissa. Ainoastaan yksi havaituista simpukoista oli uhanalainen vuollejokisimpukka ja se havaittiin Kaartlammin ja Topenon välisellä jokiosuudella. Selvityksen mukaan Kaartjärven ja Kaartlammin välisellä jokiosuudella ei esiinny uhanalaisia vuollejokisimpukoita. Kaartlammin ja Topenon välisellä jokiosuudella elää uhanalaisia vuollejokisimpukoita harvassa. Laji on mahdollisesti runsaampi joen alajuoksulla.

Selvityksessä on arvioitu, että vähäiset virtaaman muutokset pohjapadon alapuolella eivät todennäköisesti vaikuta haitallisesti Kaartlammin alapuolella esiintyviin vuollejokisimpukoihin. Simpukat pystyvät tarvittaessa liikkumaan uomassa suotuisille alueille. Virtausolosuhteet eivät kuitenkaan saa muuttua niin paljon, että vuollejokisimpukoille sopiva pohja-aines pääsisi liettymään. Kaartlammin alapuolisella jokijaksolla kaikki simpukkalajit esiintyvät pääosin syvissä painanteissa. Siksi joenpinnan maltillinen lasku ei suoraan uhkaa joessa esiintyviä vuollejokisimpukoita.

Hakemussuunnitelman mukaan Kaartjoen alueella elää tavanomaisempien kalalajien lisäksi luontaisesti lisääntyvä taimenkanta. Joella tehdyissä sähkökalastuksissa on saatu saaliiksi taimenenpoikasia. Myös kalastustiedustelujen mukaan joen yläosasta on saatu saaliiksi taimenia. Kaartjoessa esiintyy myös täplärapuja ja kalastustiedustelun mukaan myös jokirapuja. Täplärapukanta on tuhoutunut 1990-luvulla, mutta rapukanta on tuon jälkeen elpynyt ja yläosan rapusaaliiksi on vuonna 2010 arvioitu 740 rapua.

Hankkeella on arvioitu olevan positiivisia vaikutuksia itse Kaartjärven rapu- ja kalakannoille. Hakemusvaiheessa on arvioitu, että hankkeella ei ole käytännön vaikutuksia Kaartjoen virtaamiin eikä siten Kaartjoen kalastoon. Hakemuksen täydennyksessä tehdyn hydrologisten laskelmien tarkistuksessa on alivirtaamien arvioitu pienentyvän 11–28 %.

Hakemuksen täydennyksenä toimitetun lisäselvityksen mukaan Kaartjärven jätevedenpuhdistamolta tuleva virtaama on ollut 23,3 m³/d eli 0,27 l/s ja selvityksen mukaan tulevalla keskialivirtaamalla (160 l/s) jätevesikuormituksesta aiheutuva kuormituslisäys olisi BHK₇ osalta 0,010 mg/l, kokonaisfosforin

osalta 0,83 µg/l ja kokonaistypen osalta 136,0 µg/l.

Hankkeen vaikutuksia pohjaveteen on arvioitu hakemuksen täydennyksenä toimitetussa lisäselvityksessä (Kaartjärven ali- ja keskivedenpinnan nostohanketta koskevat lisäselvitykset 2019, Asta Laari, Anna Väisänen, KVVY Tutkimus Oy:n raportti nro 570/19). Osittain Kaartjärven valuma-alueella sijaitsevat pohjavesialueet Pernunnummi A, Pernunnummi B ja Räyskälä. Pernunnummi A ja Räyskälä on luokiteltu vedenhankintaa varten tärkeiksi pohjavesialueiksi ja Pernunnummi B vedenhankintakäyttöön soveltuvaksi pohjavesialueeksi, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Räyskälän alueella sijaitsee Kaartjärven alueen vesihuollon vedenottamo.

Hydrologisten laskelmien mukaan hankkeen myötä Kaartjärven keskimääräinen vedenkorkeus nousee 18 cm, alimmat vedenkorkeudet 25–30 cm ja ylimmät vedenkorkeudet 3–10 cm. Laskennassa käytetyn vuosien 2000–2018 lähtöaineiston mukaan vedenpinnankorkeudet ovat vaihdelleet 72 cm. Patoamisen jälkeinen vaihtelu on laskennallisesti 37 cm.

Osa Kaartjärvestä on rajattu pohjavesialueiden sisään, mutta ei varsinaisiin muodostumisalueisiin. Pohjaveden virtaussuunta on kohti Kaartjärveä, jonne pohjavettä purkautuu. On arvioitu, että merkittävä määrä Pernunnummen alueella muodostuvasta pohjavedestä purkautuu Kaartjärveen Parkuvan-Siltasenselän alueelta. Räyskälän pohjavesimuodostuma rajautuu useassa kohdin vesistöihin, joiden rannat ovat pääosin vettä hyvin läpäiseviä. Räyskälän pohjavesialueelta on pinnankorkeustietoja vain hajanaisesti. Kaartjärven nykyinen keskivedenkorkeus on suurempi kuin järveä lähinnä olevista kolmesta pohjaveden havaintoputkesta havaittu keskimääräinen pohjaveden pinnankorkeus. Tämän perusteella on mahdollista, että järvivettä imeytyy rantavyöhykkeellä pohjavesimuodostumaan nykyisinkin. Vedenpinnan noston jälkeinen keskivedenkorkeus on näiden kolmen pohjavesiputken lisäksi myös kolmen muun pohjavesiputken keskimääräisiä pinnankorkeuksia suurempi. Tämän perusteella Kaartjärven pinnannosto saattaa aiheuttaa tai lisätä rantaimetyymistä. Pohjavesiaineisto on kuitenkin erittäin suppea eikä siten välttämättä kuvaa pohjaveden todellista keskimääräistä tasoa. Vuonna 2014 on yhdestä Räyskälän pohjavesialueen pohjavesiputkesta tehty isotooppitutkimuksia koepumpauksen yhteydessä eikä pohjavedessä silloin havaittu pintavesivaikutuksia.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätökset

Asiakirjoista saadun selvityksen mukaan aluehallintovirasto on hakemuksen kuuluttamisen jälkeen varannut hakijalle tilaisuuden selityksen antamiseen, ja samalla pyytänyt hakijaa täydentämään hakemustaan muun muassa yksityiskohtaisemmalla selvityksellä hankkeen vaikutuksista Kaartjoen yläosan virtaamiin, asiantuntijan arviolla hankkeen vaikutuksista Kaartjoen vuollejokisimpukkaan ja taimenkantaan sekä pohjaveden laatuun. Luvanhakija on toimittanut selityksen sekä pyydetty täydennykset aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto on pyytänyt täydennyksen johdosta lausunnot Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta sekä Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselta kuuluttamatta hakemusta uudelleen.

Hallinto-oikeus katsoo, että täydennykset ovat sisältäneet lupaharkinnan kannalta olennaista tietoa. Kun lupahakemusta täydennetään hakemuksen tiedoksiantamisen jälkeen merkittävästi ja täydennykset ovat lupaharkinnan kannalta olennaisia, on lupaviranomaisen kuulutettava hakemus uudestaan, jotta päätöksentekomenettelyyn osallisilla on mahdollisuus tulla riittävän tehokkaasti kuuluksi asiassa. Aluehallintovirasto on menetellyt siten virheellisesti jättäessään antamatta tiedoksi kuuluttamalla ja lisäämällä Lupa-tietopalveluun keskeisiä hakemuksen täydennyksenä esitettyjä asiakirjoja. Aluehallintoviraston menettelyä kokonaisuutena arvioitaessa on otettava huomioon, että asianosaisilla on tiedoksi annetun hakemuksen sisältö sekä muutoksenhakijoiden valituskirjelmässä esitetyt seikat huomioon ottaen katsottava olleen riittävä tieto hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista.

Edellä sanottu huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo, että aluehallintovirasto on menetellyt virheellisesti jättäessään antamatta tiedoksi osaa hakemusasiakirjoista. Näin ollen hallinto-oikeuden on menettelyvirheen johdosta arvioitava, onko lupapäätös kumottava ja asia palautettava uudelleen tiedoksi annettavaksi. Kun otetaan huomioon, että tiedoksi annetusta hakemuksesta on ollut mahdollista muodostaa riittävän tarkka käsitys suunnitellun hankkeen sisällöstä, toiminnan ympäristövaikutusten suuruudesta ja laajuudesta ja että ELY-keskuksella on yleisen ympäristönsuojeluedun valvojana ollut mahdollisuus lausua hakemuksesta jo hakemusvaiheessa kaikilta osin, tiedoksi antamisessa olleita puutteita ei näissä oloissa voida pitää sellaisena virheenä, jonka vuoksi lupapäätös tulisi viran puolesta kumota ja asia palauttaa lupaviranomaiselle lupahakemuksen ja sen täydennysten uudelleen tiedoksiantamista varten.

Asiassa saadun selvityksen perusteella vedenpinnan nostosta aiheutuvat virtaamamuutokset alapuolisessa Kaartjoessa on mallinnettu riittävällä asiantunteumuksella. Mallinnuksen lähtötietona käytetty Kaartjärven tulovirtaama on arvioitu parhaalla käyttökelpoisella tavalla ja malli on kalibroitu vastaamaan Kaartjärven havaittuja vedenkorkeuksia. Mallinnuksen avulla saatua arviota virtaamamuutoksista on siten pidettävä riittävänä ottaen huomioon, että luvansaaja on lupamääräyksissä määrätty tarkkailemaan Kaartjärven lähtövirtaamaa ja muuttamaan pohjapatoa, mikäli keskiali- ja alivirtaamat pienenevät suunniteltua enemmän.

Hallinto-oikeus katsoo, että keskialivirtaaman pienentyminen tasosta 200 l/s tasoon 160 l/s ei hävitä tai heikennä vuollejokisimpukan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja Kaartjoessa, kun otetaan huomioon, että saadun selvityksen mukaan simpukat esiintyvät pääosin syvissä painanteissa, jotka eivät jää kuiville alivirtaaman pienenemisen johdosta. Hallinto-oikeus katsoo samoin kuin aluehallintovirasto, että lupamääräysten mukaisesti toteutettuna Kaartjoen virtaamamuutokset eivät hävitä tai heikennä saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Taimen on erittäin uhanalaiseksi luokiteltu laji, mutta se ei kuitenkaan kuulu niihin kalalajeihin, joihin sovelletaan luonnonsuojelulakia. Hankkeesta taimenkannalle aiheutuva haitta otetaan huomioon intressivertailussa. Kalatalousviranomainen on hakemuksesta antamassaan lausunnossa edellyttänyt, että alivirtaamakautenaikin Kaartjoen yläosan virtaama on aina vähintään 100 l/s. Virtaamamallinnuksen mukaan tämä ehto täyttyy keskimääräisessä alivirtaamatilanteessa. Näin ollen alivirtaamien pienentymisen taimenen elinolosuhteita

heikentävät vaikutukset Kaartjoen yläosalla jäävät joka tapauksessa vähäisiksi.

Saadun selvityksen mukaan Kaartjoen keskiylivirtaama kasvaa noin 140 l/s, kun mallinnuksen mukaan keskiylivirtaama nykytilanteessa on noin 1010 l/s. Tämän mukaan keskiylivirtaama kasvaa noin 14 %. Mallinnusjakson ylivirtaama on nykytilanteessa 1420 l/s ja sen on arvioitu kasvavan noin 90 l/s eli noin 6 %. Ympäristöhallinnon paikkatietopalvelussa saatavilla olevan VALUE-valuma-alueen rajaustyökälun avulla laskien hallinto-oikeus pitää selvitettyinä, että Kaartjärven valuma-alue muodostaa noin 27 % alapuolella olevan Lairon valuma-alueesta. Hallinto-oikeus katsoo, että noin 6–14 %:n ylivirtaaman kasvu Kaartjärven lähtövirtaamassa ei merkittävässä määrin nosta Lairon tulvakorkeuksia tai lisää tulvista aiheutuvia haittoja Lairon ranta-alueella ottaen huomioon, että Kaartjärven valuma-alue muodostaa alle kolmasosan Lairon valuma-alueesta. Valituksissa vaaditun vesistöselvityksen tekemistä Lairosta alaspäin ei voida siten pitää edellytyksenä Kaartjärven vedennostohankkeen luvan myöntämiselle. Aiemmin toteutetun Kyyjäröisten vedenpinnan nostohankkeen vaikutuksilla Lairoon ei ole oikeudellista merkitystä punnittaessa nyt kyseessä olevan vesitaloushankkeen luvanmyöntämisen edellytyksiä.

Kaartjärven suunniteltu tuleva vedenkorkeuden vaihteluväli on pääosin nykyisen vaihteluvälin sisällä ja keskimääräinen vedenkorkeus nousee vain 18 cm. Räyskälän pohjavesialueella tehdyssä isotooppitutkimuksessa ei ole havaittu pintavesivaikutusta. Ottaen huomioon Kaartjärven hyvä vedenlaatu hallinto-oikeus katsoo, että hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu pohjaveden pilaantumiseriskää.

Vesienhoidonsuunnittelun 3. kauden luokittelutietojen mukaan Kaartjoen kokonaisfosforipitoisuus on ollut 21,24 µg/l ja kokonaistyyppi 842,6 µg/l. Saadussa selvityksessä laskettu jätevesikuormituksesta aiheutuva ravinnelissä tulevassa alivirtaamatilanteessa (160 l/s) on kokonaisfosforin osalta 0,83 µg/l ja kokonaistyyppien osalta 136,0 µg/l. Kun otetaan huomioon, että arvioitu keskialivirtaama pienenee tasosta 200 l/s tasoon 160 l/s, virtaaman pienenemisellä ei ole käytännössä havaittavaa vaikutusta Kaartjoen vedenlaatuun.

Luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa ei ole ollut merkitystä sillä, mikä Kaartjärven vedenkorkeus on joskus ollut ja onko vedenkorkeutta jossain vaiheessa laskettu. Luvan myöntämisen edellytyksiä arvioidaan vedennostohankkeena nykytilanteessa.

Kaartjärvellä on yhteensä 177 rantatilaa, jotka ovat pääsääntöisesti vapaa-ajan-asutusta. Lisäksi järven rannoilla toimii useita matkailuyrityksiä. Hakemuksessa on arvioitu hankkeesta koituvaksi rantakiinteistöjen arvonnousuksi 3 000 euroa/kiinteistö eli yhteensä noin 530 000 euroa. Alivedenkorkeuden nosto hidastaa matalien alueiden umpeenkasvua ja parantaa siten Kaartjärven virkistyskäyttömahdollisuuksia. Järven vesitilavuuden kasvun on arvioitu parantavan hieman järven veden laatua. Vedenpinnan noston vaikutukset Kaartjärven kalaston tilaan on arvioitu positiivisiksi.

Kaartjärvi on vesienhoidonsuunnittelussa luokiteltu hyvään ekologiseen tilaan. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen hakemuksesta antaman lausunnon mukaan suurin järven hyvää tilaa uhkaava tekijä on rehevöityminen sekä siitä aiheutuva umpeenkasvu,

joka muun muassa heikentää ja yksipuolistaa järven laaja-alaisen, matalan rantavyöhykkeen elinympäristöjä. ELY-keskuksen mukaan hanke toteuttaa oleellisella tavalla vesienhoidon tavoitteita.

Lupapäätöksessä on arvioitu, että hankkeesta aiheutuu työnaikaista veden saantumista, jota vähennetään lupamääräyksen 11 mukaisilla toimenpiteillä. Päätöksessä on määrätty veden alle jäävästä maa-alueesta kertakaikkisena korvauksena maksettavaksi 1 860 euroa.

Arviota hankkeesta yleisille ja yksityisille eduille aiheutuvista hyödyistä ja menetyksistä on pidettävä lähtökohtaisesti oikeana. Edellä kerrotun perusteella hallinto-oikeus katsoo, että aluehallintoviraston päätöksen intressivertailun johtopäätös, jonka mukaan lupamääräysten mukaisesti toteutettuna hankkeesta yleisille ja yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin edunmenetyksiin, ei valitusten perusteella muutu toiseksi. Hankkeesta ei aiheudu myöskään luonnonsuojelulain mukaista estettä luvan myöntämislle tai pohjaveden pilaantumisriskiä. Lupa-hakemuksessa ja sen täydennyksissä esitetyt selvitykset ovat olleet hankkeesta arvioituihin vaikutuksiin nähden riittävät luvan myöntämisedellytysten arvioimiseksi. Luvan myöntämisen edellytykset lupapäätöksen mukaiselle hankkeelle ovat siten olleet olemassa. Padon rakentamisesta aiheutuvien vaikutusten tarkkailusta ja vedenkorkeuden seurannasta annettuja lupamääräyksiä on pidettävä riittävinä. Näin ollen aluehallintoviraston päätöksen kumoamiseen tai muuttamiseen ei ole perusteita.

Oikeudenkäyntikuluja koskeva ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää [REDACTED] asiakumppaneineen esittämän vaatimuksen oikeudenkäynti- ja selvityskulujen korvaamisesta.

Perustelut

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 13 luvun 74 §:n 1 momentin mukaan asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Mitä tässä pykälässä ja 75 §:ssä säädetään asianosaisesta, voidaan soveltaa myös päätöksen tehneeseen hallintoviranomaiseen. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan harkittaessa julkisen asianosaisen korvausvelvollisuutta on otettava erityisesti huomioon, onko oikeudenkäynti aiheutunut viranomaisen virheestä.

Hallinto-oikeus katsoo, ettei oikeudenkäynti ole aiheutunut viranomaisen virheestä ja että annettu ratkaisu huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että [REDACTED] ja hänen asiakumppaninsa joutuvat pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Lopen kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta yleisessä tietoverkossa kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voi hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhaku

Vesilain 15 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n perusteella. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **3.4.2023**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Diaarinumero

01210/19/5206

01211/19/5206

01212/19/5206

01213/19/5206

01214/19/5206

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Raija Uusi-Niemi ja Pertti Piippo sekä tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Susanna Airiola. Asian on esitellyt Susanna Airiola.

Raija Uusi-Niemi

Pertti Piippo

Susanna Airiola

Toimituskirjan antaja:

Inkeri Eriksson
lainkäyttösihteeri

Diaarinumero

01210/19/5206

01211/19/5206

01212/19/5206

01213/19/5206

01214/19/5206

Jakelu

Päätös ja maksu

██████████, oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.)

██████████ ym., oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä)

██████████ ym., oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä)

Torhon-, Lairon-, Paloniityn- ym. järvien järjestely-yhtiö,
oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä)

Lopen kalatalousalue, oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.)

Jäljennös maksutta

Vojakkalan osakaskunta

████████████████████

Lopen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Lopen kunnanhallitus

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
kalatalousviranomainenHämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueUudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja
infrastrukturi -vastuualueKainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
patoturvallisuusviranomainen

Museovirasto

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

IE

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaan-
nista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>